

ПРОБЛЕМИ ФУНКЦІОНУВАННЯ МІСЦЕВИХ СУДОВИХ УСТАНОВ РАЙХСКОМІСАРІАТУ «УКРАЇНА» В 1941 – 1944 РР.: СУЧАСНА ВІТЧИЗНЯНА ІСТОРІОГРАФІЯ

У статті автор досліджує особливості висвітлення сучасною історичною наукою проблеми функціонування місцевих судових установ на теренах, підконтрольних окупаційній адміністрації Райхскомісаріату «Україна».

Незважаючи на значну кількість наукових публікацій, присвячених реконструкції подій гітлерівського окупаційного режиму, встановленого на теренах України, поза полем зору науковців продовжують залишатися питання повсякденного соціального життя окупованого суспільства, судових форм та засобів його врегулювання.

Незважаючи на активне дослідження періоду гітлерівської окупації України, яке розпочалося в 90-х рр. ХХ ст. проблема залишається усе ще недостатньо розробленою. А от до з'ясування судових засобів і механізмів впливу на українське суспільство увага науковців дійшла лише в останні десять років.

Висвітлення проблем функціонування судової системи на теренах РКУ проходить лише початковий етап. Здебільшого вивчено нормативно – правову базу, на основі якої здійснювалося цивільне та кримінальне судочинство, окремі аспекти матеріального й кадрового забезпечення роботи установ шліфенів та шефенів. Потребують уточнення особливості роботи судових установ у період перебування окупованих областей у підпорядкуванні військової адміністрації, можливості захисту населення в цивільній та кримінальній площинах, судовий процес в установах шліфенів та шефенів.

Ключові слова: *нормативно-правовий акт, окупація, Райхскомісаріат «Україна», місцеві цивільні суди, місцеві кримінальні суди, цивільне населення.*

Друга світова війна стала одним із найбільших воєнно-політичних конфліктів ХХ ст. Україна була окупована Німеччиною, а на значній частині її території було створено Райхскомісаріат «Україна» (далі – РКУ). Місцевий соціум почав функціонувати в системі діаметрально протилежних, аніж раніше, соціально-політичних та духовно-ментальних координат, співіснуючи або, навпаки, активно співпрацюючи з окупаційною владою чи опираючись їй. Немале місце в цьому займала судова система, покликана врегулювати соціальні відносини всередині суспільства. Спочатку гітлерівці не приділяли судовим формам та засобам врегулювання конфліктних і звичайних життєвих ситуацій достатньо уваги. Та, зустрівшись із необхідністю впливати на окупований соціум, вони таки використали їх у повсякденній практиці врегулювання соціальних відносин.

Незважаючи на значну кількість наукових публікацій, присвячених реконструкції подій гітлерівського окупаційного режиму, встановленого на теренах України, поза полем зору науковців продовжують залишатися питання повсякденного соціального життя окупованого суспільства, судових форм та засобів його врегулювання. Власне, доведенню цього факту й присвячена дана публікація.

Активне й незаангажоване комуністичними ідеологемами вивчення окупаційного минулого України розпочалося в 90-х рр. ХХ ст. А от до з'ясування судових засобів і механізмів впливу на українське суспільство увага науковців дійшла лише в останні десять років. Причина такого стану речей, очевидно, полягає в реальній відсутності справді наукових за суттю досліджень окупаційного минулого. Тому знадобився час для переходу від вивчення макропроцесів, які проходили на окупованих теренах України, до більш звужених й занадто конкретних тем, використання інших дослідницьких методик.

Однією з перших цю проблему почала розробляти В.Шайкан. У публікації, яка належить цьому автору, стверджується, що німецька система судочинства почала створюватися на окупованій території України з самого початку її загарбання Третім Райхом. В.Шайкан у загальних рисах описує діяльність судових установ, які були створені у 1942 р. – судів шліфенів (цивільної юрисдикції) та шефенів (кримінальної юрисдикції). Водночас у цій роботі присутній аналіз роботи правових відділів, які діяли при органах місцевого управління – обласних, районних та міських управах. Щоправда, дослідниця так і не зазначила, що робота таких управлінських органів, як обласні управи, була припинена на початку 1942 р. Не враховує вона й того факту, що юридичні відділи були створені не при всіх органах місцевого управління.

У праці містяться й деякі, на наш погляд, неточності. Так, правові відділи місцевих управ чомусь називаються в якості «каральних органів». Підставою для цього стали наступні критерії: контроль за діяльністю органів місцевого управління, «слідкували за тим, щоб населення не порушувало наказів, розпоряджень німецьких органів влади та допоміжних управ» [1, с. 111–121]. Отже, як бачимо, у цьому переліку службових повноважень правових відділів місцевих управ не міститься тих, які можна було б ідентифікувати як суто «каральні».

Перебільшує дослідниця й ступінь самостійності службовців правових відділів. Так, на її думку, українські правники не хотіли користуватися радянськими нормативними актами, які врегульовували процедуру розлучення. Та все ж окупаційна реальність була такою, що всі нормативні імпульси надходили з боку німецьких управлінців, а тому подібна самодіяльність місцевих правників виглядала б як саботаж. Справа в тім, що німецька адміністрація ще не встигла прийняти відповідні нормативні акти, а тому й припинила на тимчасовий строк розлучення. Водночас у багатьох регіонах навіть восени 1941 р. ці юридичні процедури таки здійснювалися.

У дещо скороченому вигляді ця публікація з'явилась в іншому науковому виданні. Та все ж дослідниця підмічає й позитивні сторони роботи місцевих судів: захист населення від злочинців, розгляд скарг на дії окремих урядовців, які зловживали владою [2, с. 205–210].

Окремі проблеми функціонування правових відділів органів місцевого управління, цивільних та судових установ на теренах РКУ розглядаються В.Шайкан і в інших працях [3; 4].

Для О.Гончаренка проблеми функціонування системи місцевих судових установ РКУ виділяються в окремий предмет дослідження. Цьому сприяв і вибір теми дослідження – функціонування окупаційного апарату всіх управлінських рівнів та його регулятивний вплив на правовий статус цивільного населення. Звісно, що дослідник просто не міг обійтися від аналізу роботи такого засобу врегулювання соціальних відносин, якими є судові установи. Тим більше, що він постійно полемізує, а окремі принципи положення навіть конфліктують із напрацюваннями не лише радянської, а й сучасної вітчизняної історіографії, представники якої, на його думку, застосовували й продовжують застосовувати неправомірний, з точки зору юридичної науки, термін «безправне становище» місцевого населення. Усупереч цьому дослідник доводить, що населення, яке мешкало на окупованих територіях України, мало суттєво обмежений, але все ж правовий статус, як певну міру й свободу поведінки в рамках проголошених нормативними актами правових приписів. При цьому для досліджень цього автора характерне надзвичайно широке представлення оригінальних архівних документів, значна частина яких перекладена з німецької мови та вперше введена до наукового обігу.

Для досліджень О.Гончаренка, оформлених у монографії, актуальними стали такі питання, як: особливості застосування адміністративного, податкового, трудового, кримінального, цивільного та сімейного права в контексті врегулювання повсякденного життя окупованого соціуму. На сторінках монографічного дослідження праці знайшли своє

висвітлення й тогочасні правовідносини як всередині соціальної спільноти, так між нею й німецькою владою у сферах: освітній, медичній та соціального забезпечення непрацездатної частини населення України, надання допомоги колишнім репресованим та загалом особам, які переслідувалися у свій час радянською владою [5, с. 426–546].

О.Гончаренко, розглядаючи порядок створення нормативно – правового й кадрового забезпечення роботи мирових судів, доводить, що створені в 1941 – 1942 рр. українські судові установи були частиною окупаційного апарату влади. Їх службовці номінально зараховувались до штатних розписів органів місцевого управління та утримувались за їхній рахунок. Але в службовому відношенні українські шліфени підпорядковувались правовим відділам генеральних комісаріатів та безпосередньо гебітскомісарітам.

Нормативно-правова база, на основі якої здійснювалось врегулювання цивільно-правових та сімейних відносин місцевого населення, відставала від реальних потреб українського суспільства. Представникам окупаційної адміністрації доводилось використовувати сегменти колишнього радянського законодавства.

За допомогою мирових судів окупаційною адміністрацією було здійснено спробу врегулювання надто важливих для місцевого населення проблем, пов'язаних із його цивільно-правовим статусом [6, с. 36–41].

У цьому ж контексті розглядає О.Гончаренко й особливості застосування в окупованій Україні функціонування українських кримінальних судів (судів шефенів). Він доводить, що кримінальне право відображало расові погляди гітлерівців, оскільки рівень відповідальності залежав від національної приналежності винних у вчиненні кримінально караних дій. Для різних категорій населення діяли різні нормативно-правові акти, а основою для їх створення став Німецький кримінальний кодекс.

Право на винесення рішень про застосування кримінальних покарань мали: військові органи влади, німецькі суди, особливі (поліцейські) суди, українські кримінальні суди та особисто гебітскомісари. Українські судді (шефени) мали право на розгляд дрібних, переважно побутових справ [7, 120 – 126].

Дотичними до нашої теми дослідження є й інші публікації О.Гончаренка, у яких розглядаються майнові правовідносини в українському суспільстві доби окупації, можливості укладення та реєстрації шлюбу й проведення процедури розлучення, участь у цих юридичних діях судових органів, вплив роботи юридичних відділів міських та районних управ як на правомірну поведінку місцевого населення, так і на впорядкування правовідносин між особою й публічними органами влади [8, с. 181 – 187; 9, с. 13 – 16; 10, с. 131 – 133; 11, с. 141 – 146; 12, с. 29 – 33; 13, с. 99 – 105; 14, с. 59 – 64; 15, с. 120 – 125].

У дотичній з О.Гончаренком проблемно–тематичній ніші працює М.Куницький. На основі напрацювань свого попередника він досліджує соціально-правовий статус місцевого населення РКУ практично в усіх сферах повсякденного життя. Він також виступає проти застосування терміна «безправне становище» місцевого населення й аналізує широку палітру правовідносин адміністративного, цивільного, кримінального порядку, доводячи при цьому, так само як і О.Гончаренко, що населення, яке мешкало на окупованих теренах України, користувалося обмеженим правовим статусом, але мало певні можливості для захисту своїх прав та інтересів, у тому числі і в судовому порядку [16, с. 104–108; 17, с. 36–40; 17, с. 299–325; 18, с. 275–309; 19, с. 56–74].

Отже, історіографічний аналіз напрацювань сучасної історичної науки переконливо доводить, що висвітлення багатьох проблем із функціонування судової системи на теренах РКУ проходить лише початковий етап. Здебільшого вивчено нормативно-правову базу, на основі якої здійснювалося цивільне та кримінальне судочинство, окремі аспекти матеріального й кадрового забезпечення роботи установ шліфенів та шефенів. Потребують уточнення особливості роботи судових установ у період перебування окупованих областей у підпорядкуванні військової адміністрації, можливості захисту населення в цивільній та кримінальній площинах, судовий процес в установах шліфенів та шефенів.

ДЖЕРЕЛА ТА ЛІТЕРАТУРА

1. Шайкан В. Німецька система судочинства та діяльність українських правових відділів у роки тимчасової гітлерівської окупації України / В.Шайкан // Безсмертя подвигу: Матеріали міжнародної науково-практичної конференції, Київ, 22 квітня 2005 р. / Київський національний університет внутрішніх справ. – К.: ВПЦ МВС України, 2006. – 250 с.
2. Шайкан В. Стан системи судочинства на території Рейхскомісаріату «Україна» та військової зони в роки гітлерівської окупації / В.Шайкан // Сторінки воєнної історії України: Зб. наук. статей / НАН України. Ін-т історії України. – К., 2007. – Вип. 11. – 250 с.
3. Шайкан В.О. Колабораціонізм на території Рейхскомісаріату «Україна» та військової зони в період Другої світової війни. Монографія / Шайкан В.О. – Кривий Ріг: Мінерал, 2005. – 564 с.
4. Шайкан Валентина. Повсякденне життя українців у роки німецької окупації. 1941 – 1944 / Валентина Шайкан // – Київ, 2010. – 80 с.
5. Гончаренко О.М. Функціонування окупаційної адміністрації Райхскомісаріату «Україна» управлінсько-розпорядчі та організаційно-правові аспекти (1941 – 1944 рр.): монографія / О.М.Гончаренко. – К.: НПУ імені М.П.Драгоманова, 2011. – 600 с.
6. Гончаренко О. Українські мирові суди в системі органів правосуддя гітлерівського окупаційного апарату влади Райхскомісаріату «Україна»: організаційна структура, службова компетенція та основний зміст діяльності (1941 – 1944 рр.) / О.Гончаренко // Вісник Черкаського університету. Серія: Історичні науки. Випуск № 202. Частина II. – Черкаси, 2011. – 151 с.
7. Гончаренко О. Кримінальне право як засіб регулювання поведінки місцевого населення Рейхскомісаріату «Україна»: огляд нормативної бази та судової практики (1941 – 1944 рр.) // Наукові записки з української історії: Збірник наукових праць. – Вип. 23. – Переяслав-Хмельницький, 2009. – 291 с.
8. Гончаренко О. Інститут шлюбу в системі сімейного законодавства окупаційної адміністрації Рейхскомісаріату «Україна»: аналіз нормативно-правової бази (1941 – 1944 рр.) / О.Гончаренко // Наукові записки з української історії: Збірник наукових статей. – Вип. 22. – Переяслав-Хмельницький, 2009. – 308 с.
9. Гончаренко О. Повсякденне життя українського населення крізь призму документів судочинства органів цивільної адміністрації Райхскомісаріату «Україна» (1941 – 1944 рр.) / О.Гончаренко // «Історія повсякденності: теорія та практика»: матеріали Всеукр. наук. конф., Переяслав-Хмельницький, 14 – 15 трав. 2010 р. / [Упоряд.: Лукашевич О.М., Нагайко Т.Ю.]. – Переяслав-Хмельницький, 2010. – 246 с.
10. Гончаренко О. Інститут власності у цивільному праві періоду гітлерівської окупації України (1941 – 1944 рр.) / О.Гончаренко // Часопис української історії / За ред. доктора історичних наук, професора А.П.Коцура. – Київ, 2011. – Вип. 21. – 158 с.
11. Гончаренко О. Майнові правовідносини місцевого населення Райхскомісаріату «Україна»: проблеми визначення цивільного статусу та аналіз нормативного забезпечення / О.Гончаренко // Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія: Історія / За заг. ред. проф. І.С.Зуляка. – Тернопіль: Вид-во ТНПУ ім. В.Гнатюка, 2011. – Вип. 1. – 299 с.
12. Гончаренко О. Громадянський статус місцевого населення окупованої України: аналіз нормативних заходів комендатур Вермахту та цивільної адміністрації райхскомісаріату «Україна» (1941 – 1944 рр.) / О.Гончаренко // Мандрівець. – № 3. – 2011. – 114 с.
13. Гончаренко О. Повсякденне життя місцевого населення Райхскомісаріату «Україна» у контексті функціонування окупаційної системи цивільних судів (1941 – 1944 рр.) / О.Гончаренко // «Історія повсякденності: теорія та практика»: матеріали Всеукр. наук. конф., [м. Переяслав-Хмельницький], 5 – 6 жовт. 2012 р. / [упоряд.: О.М.Лукашевич, Т.Ю.Нагайко, В.В.Коцур]. – Переяслав-Хмельницький, 2012. – 200 с.

14. Гончаренко О. Судова та управлінсько-розпорядча практика установ окупаційної адміністрації Рейхскомісаріату «Україна» у сфері припинення сімейних правовідносин (1941-1944 рр.) // Часопис української історії / За ред. доктора історичних наук, професора А.П.Коцура. – Київ, 2009. – Вип. 16. – 118 с.
15. Гончаренко О. Інститут правових радників у системі судочинства Рейхскомісаріату «Україна» (1941 – 1944 рр.) / О.Гончаренко // Науковий часопис НПУ імені М.П. Драгоманова. Серія № 6. Історичні науки: Зб. наукових праць. – Випуск 6: Ювілейний випуск до 175-річчя Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова. – К., 2010. – 282 с.
16. Куницький М.П. Функціонування установ шліфенів та шефенів на теренах Райхскомісаріату «Україна»: аналіз судової практики (1941 – 1944 рр.) / М.Куницький // Часопис української історії / За ред. доктора історичних наук, професора А.П. Коцура. – Київ, 2014. – Вип. 29. – 110 с.
17. Куницький М. Судові засоби захисту прав та інтересів місцевого населення Райхскомісаріату «Україна» (1941 – 1944 рр.) / М.Куницький // «Мандрівець». – Тернопіль, 2013. – № 6 (108). – 98 с.
18. Куницький М.П. Соціально – правовий статус місцевого населення Райхскомісаріату «Україна» (1941 – 1944 рр.): монографія. – К.: ПП «НВЦ «Профі», 2014. – 564 с.
19. Гончаренко О.М., Куницький М.П., Лисенко О.Є. Система органів місцевого управління на території райхскомісаріату «Україна» та «військової зони». 1941 – 1944 рр. / НАН України. – Ін-т історії України. – К., 2014. – 151 с.

REFERENCES

1. Shaikan V. Nimetska systema sudochynstva ta diialnist ukrainskykh pravovykh viddiliv u roky tymchasovoi hitlerivskoi okupatsii Ukrainy / V.Shaikan // Bezsmertia podvyhu: Materialy mizhnarodnoi naukovo-praktychnoi konferentsii, Kyiv, 22 kvitnia 2005 r. / Kyivskiy natsionalnyi universytet vnutrishnikh sprav. – K.: VPTs MVS Ukrainy, 2006. – 250 s.
2. Shaikan V. Stan systemy sudochynstva na terytorii Reikhskomisariatu «Ukraina» ta viiskovoi zony v roky hitlerivskoi okupatsii / V.Shaikan // Storinky voiennoi istorii Ukrainy: Zb. nauk. statei / NAN Ukrainy. In-t istorii Ukrainy. – K., 2007. – Vyp. 11. – 250 s.
3. Shaikan V.O. Kolaboratsionizm na terytorii Reikhskomisariatu «Ukraina» ta viiskovoi zony v period Druhoi svitovoi viiny. Monohrafiia / Shaikan V.O. – Kryvyi Rih: Mineral, 2005. – 564 s.
4. Shaikan Valentyna. Povsiakdenne zhyttia ukraintsiiv u roky nimetskoï okupatsii. 1941 – 1944. / Valentyna Shaikan // – Kyiv, 2010. – 80 s.
5. Honcharenko O.M. Funktsionuvannia okupatsiinoï administratsii Raikhskomisariatu «Ukraina» upravlinsko-rozporiadchi ta orhanizatsiino-pravovi aspekty (1941 – 1944 rr.): monohrafiia / O.M.Honcharenko. – K.: NPU imeni M.P.Drahomanova, 2011. – 600 s.
6. Honcharenko O. Ukrainski myrovi sudy v systemi orhaniv pravosuddia hitlerivskoho okupatsiinoï aparatu vlady Raikhskomisariatu «Ukraina»: orhanizatsiina struktura, sluzhbova kompetentsiia ta osnovnyi zmist diialnosti (1941 – 1944 rr.) / O.Honcharenko // Visnyk Cherkaskoho universytetu. Seriia: Istorychni nauky. Vypusk № 202. Chastyna II. – Cherkasy, 2011. – 151 s.
7. Honcharenko O. Kryminalne pravo yak zasib rehuliuвання povedinky mistsevoï naseleñnia Reikhskomisariatu «Ukraina»: ohliad normatyvnoi bazy ta sudovoi praktyky (1941 – 1944 rr.) // Naukovi zapysky z ukrainskoi istorii: Zbirnyk naukovykh prats. – Vyp. 23. – Pereiaslav-Khmelnyskyi, 2009. – 291 s.
8. Honcharenko O. Instytut shliubu v systemi simeinoï zakonodavstva okupatsiinoï administratsii Reikhskomisariatu «Ukraina»: analiz normatyvno-pravovoi bazy (1941 – 1944 rr.) / O.Honcharenko // Naukovi zapysky z ukrainskoi istorii: Zbirnyk naukovykh statei. – Vyp. 22. – Pereiaslav-Khmelnyskyi, 2009. – 308 s.

9. Honcharenko O. Povsiakdenne zhyttia ukrainskoho naselennia kriz pryizmu dokumentiv sudochynstva orhaniv tsyvilnoi administratsii Raikhskomisariatu «Ukraina» (1941 – 1944 rr.) / O.Honcharenko // «Istoriia povsiakdennosti: teoriia ta praktyka»: materialy Vseukr. nauk. konf., Pereiaslav-Khmelnyskyi, 14 – 15 trav. 2010 r. / [Uporiad.: Lukashevych O.M., Nahaiko T.Iu.]. – Pereiaslav-Khmelnyskyi, 2010. – 246 s.
10. Honcharenko O. Instytut vlasnosti u tsyvilnomu pravi periodu hitlerivskoi okupatsii Ukrainy (1941 – 1944 rr.) / O.Honcharenko // Chasopys ukrainskoi istorii / Za red. doktora istorychnykh nauk, profesora A.P.Kotsura. – Kyiv, 2011. – Vyp. 21. – 158 s.
11. Honcharenko O. Mainovi pravovidnosyny mistsevoho naselennia Raikhskomisariatu «Ukraina»: problemy vyznachennia tsyvilnoho statusu ta analiz normatyvnoho zabezpechennia / O.Honcharenko // Naukovi zapysky Ternopilskoho natsionalnoho pedahohichnoho universytetu imeni Volodymyra Hnatiuka. Serii: Istoriia / Za zah. red. prof. I.S.Zuliaka. – Ternopil: Vyd-vo TNPU im. V.Hnatiuka, 2011. – Vyp. 1. – 299 s.
12. Honcharenko O. Hromadianskyi status mistsevoho naselennia okupovanoi Ukrainy: analiz normatyvnykh zakhodiv komendatur Vermakhtu ta tsyvilnoi administratsii raikhskomisariatu «Ukraina» (1941 – 1944 rr.) / O.Honcharenko // Mandrivets. – № 3. – 2011. – 114 s.
13. Honcharenko O. Povsiakdenne zhyttia mistsevoho naselennia Raikhskomisariatu «Ukraina» u konteksti funktsionuvannia okupatsiinoi systemy tsyvilnykh sudiv (1941 – 1944 rr.) / O.Honcharenko // «Istoriia povsiakdennosti: teoriia ta praktyka»: materialy Vseukr. nauk. konf., [m. Pereiaslav-Khmelnyskyi], 5 – 6 zhovt. 2012 r. / [uporiad.: O.M.Lukashevych, T.Iu.Nahaiko, V.V.Kotsur]. – Pereiaslav-Khmelnyskyi, 2012. – 200 s.
14. Honcharenko O. Sudova ta upravlinsko-rozporiadcha praktyka ustanov okupatsiinoi administratsii Reikhskomisariatu «Ukraina» u sferi prypynennia simeinykh pravovidnosyn (1941-1944 rr.) // Chasopys ukrainskoi istorii / Za red. doktora istorychnykh nauk, profesora A.P.Kotsura. – Kyiv, 2009. – Vyp. 16. – 118 s.
15. Honcharenko O. Instytut pravovykh radnykiv u systemi sudochynstva Reikhskomisariatu «Ukraina» (1941 – 1944 rr.) / O.Honcharenko // Naukovyi chasopys NPU imeni M.P.Drahomanova. Serii № 6. Istorychni nauky: Zb. naukovykh prats. – Vypusk 6: Yuvileinyi vypusk do 175-richchia Natsionalnoho pedahohichnoho universytetu imeni M.P. Drahomanova. – K., 2010. – 282 s.
16. Kunytskyi M.P. Funktsionuvannia ustanov shlifenyv ta shefeniv na terenakh Raikhskomisariatu «Ukraina»: analiz sudovoi praktyky (1941 – 1944 rr.) / M.Kunytskyi // Chasopys ukrainskoi istorii / Za red. doktora istorychnykh nauk, profesora A.P.Kotsura. – Kyiv, 2014. – Vyp. 29. – 110 s.
17. Kunytskyi M. Sudovi zasoby zakhystu prav ta interesiv mistsevoho naselennia Raikhskomisariatu «Ukraina» (1941 – 1944 rr.) / M.Kunytskyi // «Mandrivets». – Ternopil, 2013. – № 6 (108). – 98 s.
18. Kunytskyi M.P. Sotsialno – pravovyi status mistsevoho naselennia Raikhskomisariatu «Ukraina» (1941 – 1944 rr.): monohrafiia. – K.: PP «NVTs «Profi», 2014. – 564 s.
19. Honcharenko O.M., Kunytskyi M.P., Lysenko O.Ie. Systema orhaniv mistsevoho upravlinnia na terytorii raikhskomisariatu «Ukraina» ta «viiskovoi zony». 1941 – 1944 rr. / NAN Ukrainy. – In-t istorii Ukrainy. – K., 2014. – 151 s.

Гончаренко А. Проблемы функционирования местных судебных учреждений Рейхскомисариата «Украина» в 1941–1944 гг.: современная отечественная историография.

Автор публикации исследует особенности изучения современной исторической наукой проблемы функционирования местных судебных учреждений на территории, подконтрольной оккупационной администрации Рейхскомисариата «Украина».

Несмотря на большое количество научных публикаций, посвященных реконструкции гитлеровского оккупационного режима, установленного на территории Украины, вне

поля зрения ученых находятся вопросы повседневной жизни оккупированного общества, судебных форм и средств его регулирования.

Следует констатировать, что процесс изучения проблем функционирования судебной системы на территории РКУ проходит начальный этап. В основном изучено нормативно-правовую базу, на основе которой проводилось гражданское и уголовное судопроизводство, отдельные аспекты материального и кадрового обеспечения работы учреждений шлифенов и шефенов.

Ключевые слова: нормативно-правовой акт, оккупация, Рейхскомиссариат «Украина», местные гражданские суды, местные уголовные суды, гражданское население.

Goncharenko O. Problems functioning of local judiciaries Reichskommissariat «Ukraine» in 1941 - 1944: modern national historiography.

In the article author examines the coverage of modern historical science problems in the functioning of local judicial institutions in the territory controlled by the occupation administration Reichskommissariat «Ukraine».

Although a large number of scientific publications devoted to the reconstruction of the events of the Nazi occupation regime established in Ukraine, out of view of scientists remain issues of everyday social life occupied society, court forms and means of its settlement.

Despite active research period of Nazi occupation of Ukraine, this began in the 90's. XX century. The problem is still not sufficiently developed. But the court to clarify the means and mechanisms to influence the Ukrainian society attention scholars has only in the last ten years.

Coverage of the judicial system on the territory of CGS is only the initial stage. In most cases studied regulatory - legal framework under which carried out civil and criminal proceedings, certain aspects of financial and staffing of institutions and «shlifens» and «shefens». Need to clarify features of the judiciary in the occupied areas during stay subordinate military administration, the possibility of protection in criminal and civil planes, trial and institutions «shlifens» and «shefens».

Keywords: *normative-legal act, occupation, Reichskommissariat «Ukraine», the local civil courts and local criminal courts civilians.*

Одержано 11.09.2014